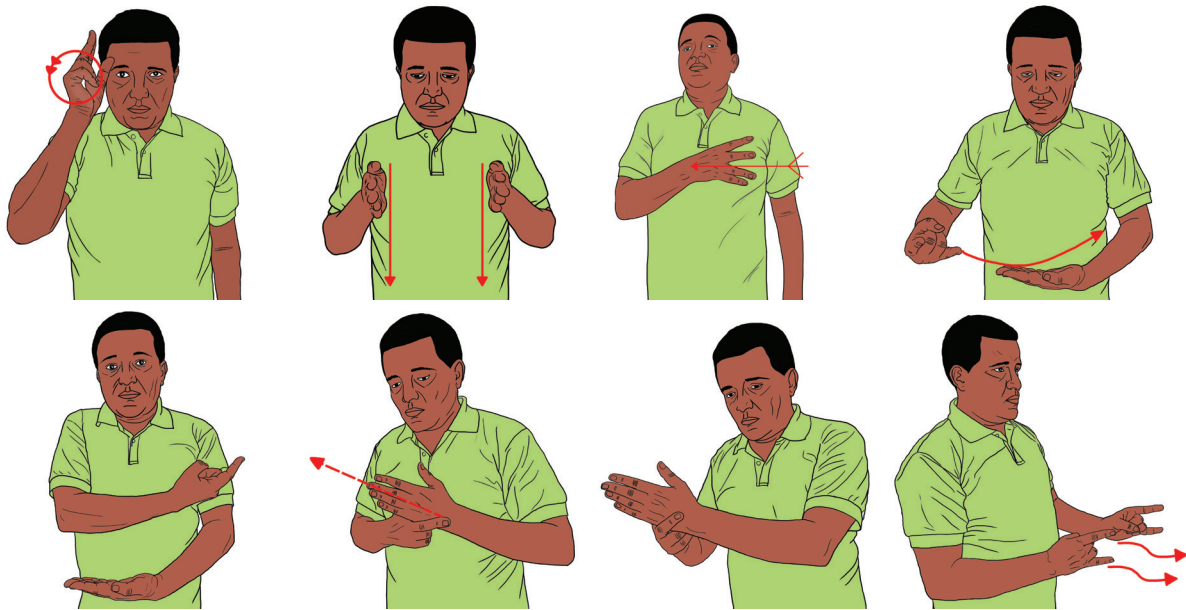

ምዕራፍ ስድስት

ባህላዊና ዘመናዊ መጓጓዣ መንገዶች

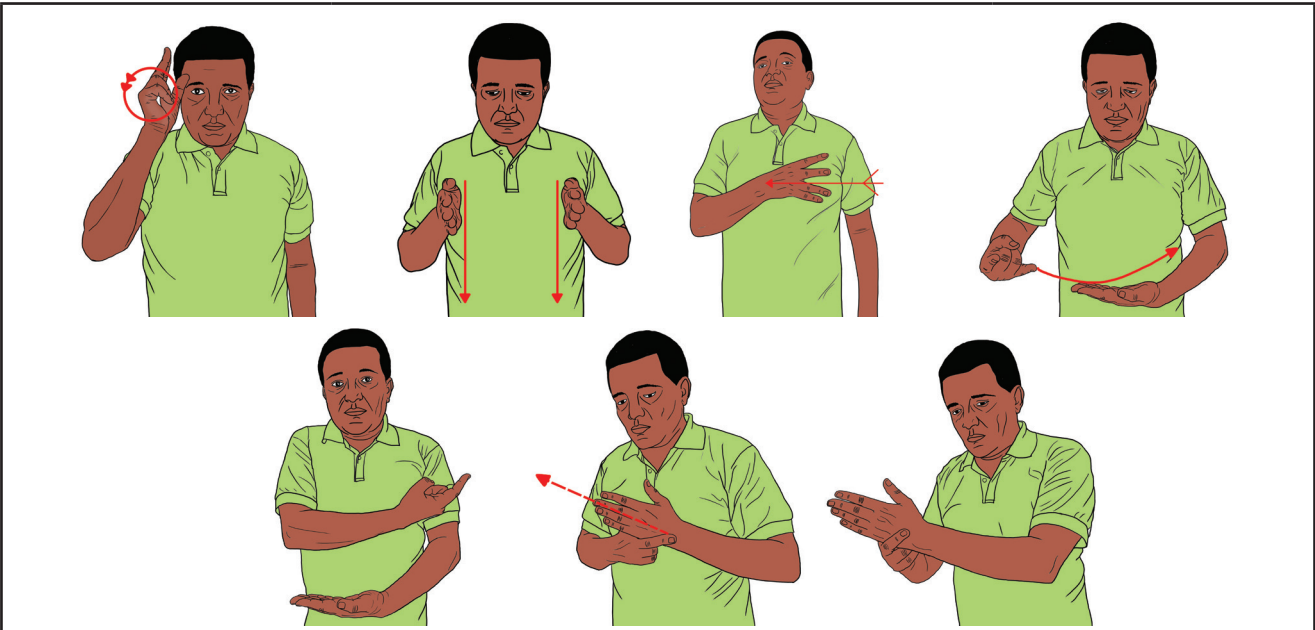

ከምዕራፍ የሚጠበቁ ውጤቶች

ተማሪዎች ከዚህ ትምህርት በኋላ

- » ከባህላዊና ዘመናዊው ጉዞ ጋር የተያያዙ ምልክቶች እውቀታችሁን ታዳብራላችሁ፤
- » ባህላዊና ዘመናዊውን ጉዞ በኢምቋ ታስረዳላችሁ፤
- » ከምንባቡ ውስጥ ዋናና ዝርዝር ሃላቦችን ትለያላችሁ፤
- » ከቁልፍ ምልክቶች ድህረ ቅጽዎ አመልካቾችን ትለያላችሁ፤
- » የኢምቋ ዐረፍተ ነገር ትስራላችሁ፤
- » የምልክቶችን ክፍሎች ትተነትናላችሁ፤
- » ስርዓት ጠብቃችሁ ትወያያላችሁ፤
- » በኢምቋ ናሙና ሰዋሰው ውስጥ ያሉትን ቅጽሎች ታስረዳላችሁ።

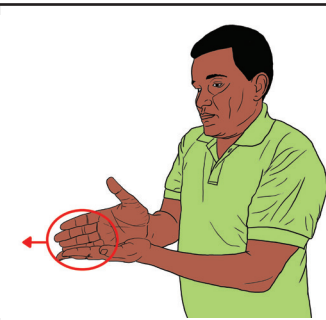
ቁልፍ ምልክቶች

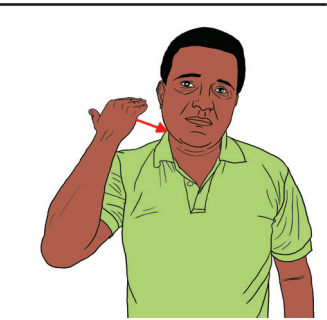
ባህላዊና ዘመናዊ መጓጓዣ

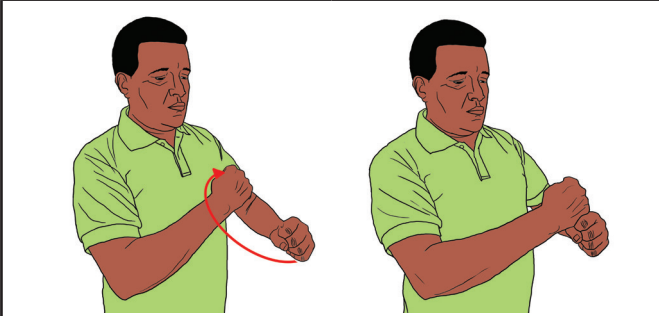
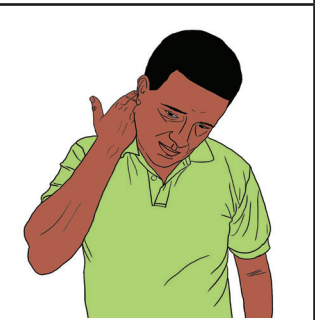
ረሃብ

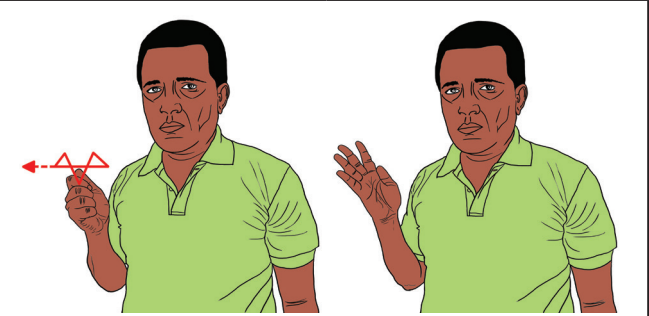
መርከብ

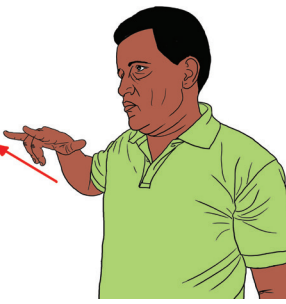
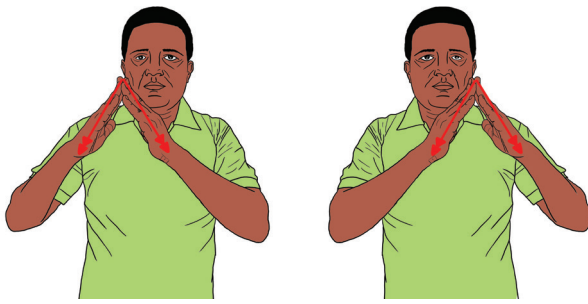
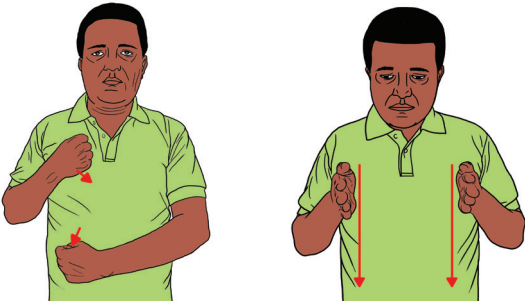
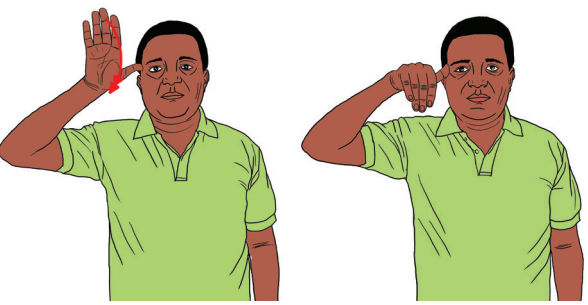

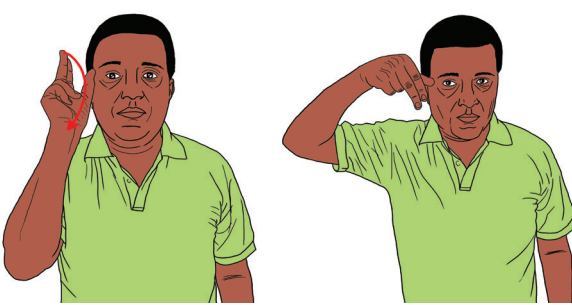

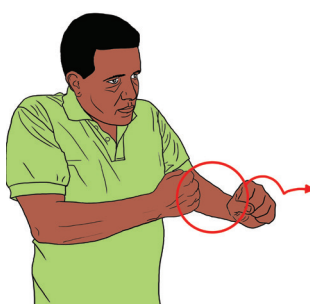
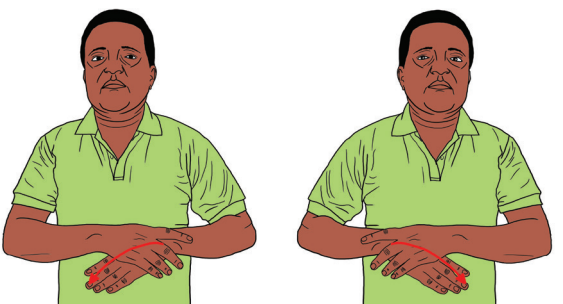
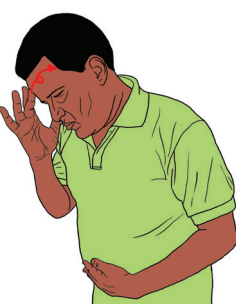

ወንበዴ

ዓመት

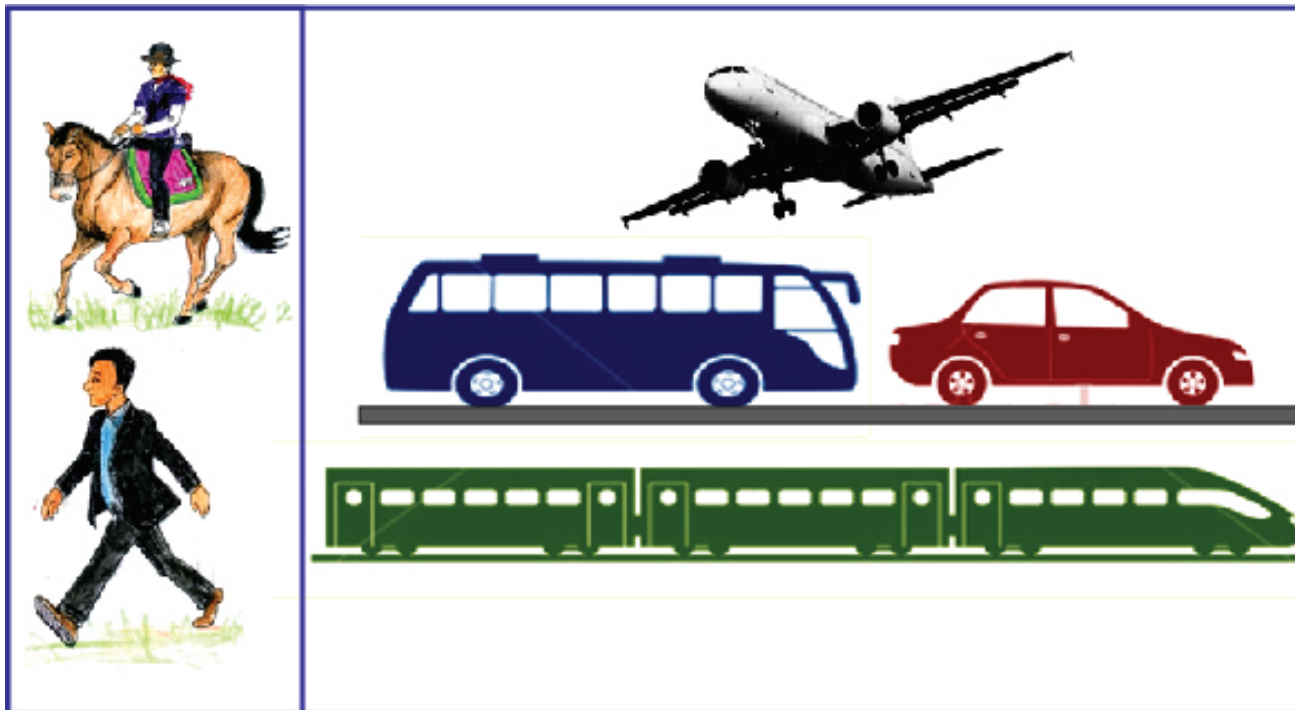

ጥቂት

 <p>ባቡር</p>	 <p>አውሮፕላን</p>	 <p>መንደር</p>	
 <p>ዘበኛ</p>		 <p>አህያ</p>	
 <p>መኪና</p>	 <p>እግር</p>	 <p>በቅሎ</p>	
 <p>ሃገር</p>	 <p>ደካም</p>		 <p>ፈረስ</p>
 <p>ምቶት</p>		 <p>በሽታ</p>	 <p>ካርታ/የሃገር</p>

ክፍለ ትምህርት አንድ

እይታዊ ንባብ

1. ከላይ የተቀመጡትን ስዕሎች በጥንቃቄ ተመልክታችሁ ምን እንደተረዳችሁ ለመምህራችሁ አስረዱ።
2. በስዕሎች መሰረት የመጓጓዣ መንገድ አይነቶች ምንድን ናቸው?

ቅድመ ምንባብ ጥያቄዎች

ከዚህ በታች የቀረቡትን ጥያቄዎች መምህራችሁ በአምቋ ያቀረቡላችኋል። መምህራችሁን በጥንቃቄ ተከታትላችሁ ለጥያቄዎች በአምቋ መልስ ስጡ።

1. ባህላዊ መጓጓዣ መንገዶች ጥቅም ላይ መዋል የጀመሩት መቼ ነው?
2. በባህላዊና ዘመናዊ መጓጓዣ መንገዶች መካከል ያለው ልዩነት ምንድን ነው?

ክፍለ ትምህርት ሁለት

እይታዊ ንባብ

ተማሪዎች፣ መምህራችሁ ባህላዊና ዘመናዊ መንገድ መንገዶች የሚለውን ምንባብ ሲያቀርቡላችሁ ሐሳቡን ለመረዳት ከመሞከር ጎን ለጎን፣ የኢምቋ አጠቃቀማቸውን በጥንቃቄ ተመልከቱ።

ባህላዊና ዘመናዊ መንገድ መንገዶች

ከአምስት መቶ ዓመታት በፊት የነበሩ ሰዎች ከአንዱ ሃገር ወደ ሌላው ሃገር መዘዋወርን እምብዛም የሚያውቁ አልነበረም። በዚህ ጊዜ አብዛኞቹ ሰዎችም ሙሉ የህይወታቸውን ዘመን የሚያሳልፉት በጥቂት መንደሮች አካባቢ ብቻ ስለነበር ከሁለት ወይም ከሦስት ማይል አልፈው ሄደው አያውቁም ነበር። እነዚህ ሰዎች ይጓዙ የነበረውም ሲበዛ በእግራቸው፣ አልያም በአህያ፣ በበቅሎና በፈረስ እየታገዙ ነበር። በእግራቸው ሲጓዙ ከፍተኛ ድካም ይሰማቸዋል። በአህያ፣ በበቅሎና በፈረስ ሲጓዙ ደግሞ ምችት አይሰማቸውም። ከዚህም ሌላ በመንገዳቸው ላይ በሽታ፣ ረሃብና የውኃ ጥም ያጋጥማቸዋል። ይባስ ብሎም የመንገድ ላይ አውሬውና ቀማኛ ወንበዴው አደገኛ ነበር።

በዛሬው ጊዜ ወደ አንድ ሩቅ ሃገር ለመሄድ ቢፈለግ የከፋ ችግር ሊጋጥም አይችልም። ስለሚሄድበትም ቦታ መጽሐፍ አንብቦ አገሩም ወዴት እንደሆነ ካርታ አይቶ ለመረዳት ይቻላል። ከዚያም በቀር ስለሃገሩ የሚጠየቀውን ሁሉ ሊመልስ የሚችል በዚያ ሀገር የነበረ የሚታወቅ ሰው ያጋጥም ይሆናል። በመሆኑም ያለ አንዳች ችግርና ስጋት በመርከብ ወይም በባቡር አለዚያም በአውሮፕላን ፈጥኖ ለመድረስ ይቻላል። ወደ አንድ ሃገር ለመድረስ ባቡር፣ መርከብና አውሮፕላን ባይኖር እንኳ በማንኛውም ተሽከርካሪ መኪና ለመጓዝ ይቻላል። በዚህ አይነት ሁኔታ አንድ መንገደኛ መጠለያና ምግብ እንዲሁም ለወዳጆቹ መልዕክት የሚያደርስለት መልዕክተኛ እንኳን በየቦታው እንደልብ ለማግኘት ይችላል። መንገደኞችም ከቀማኛ የሚጠብቃቸው ዘበኛ፣ ቢታመሙ የሚያስተምማቸው ሃኪም ያገኛሉ። እንዲያውም አንዳንድ ጊዜ ቋንቋቸውን የሚያውቅ ሰው በየቦታው ስለሚያጋጥማቸው ለመግባባት አይቸገሩም። ስሆነም በባቡር ወይም በመርከብ ሆኖ በአንድ ቀን ብዙ ማይሎችን ለመጓዝ ይቻላል። በአውሮፕላን ደግሞ በግማሽ ቀን አንድ ሃገር ለመድረስ የሚቻልበት ሁኔታ አለ።

በአጠቃላይ ሲታይ ካለፉት አራትና አምስት መቶ ዓመታት ጀምሮ የጉዞ ነገር ቀላል ሆኗል። ለባህር ላይ ጉዞ የሚያገለግሉ ታላላቅ መርከቦች ተሰርተዋል። የተለያዩ አይነት ቀላልና ከባድ ባቡሮችም አገልግሎት በመስጠት ላይ ናቸው። ለመንገድ የሚያገለግሉ አውሮፕላኖችም በእያንዳንዱ ሃገር እንደልብ ይገኛሉ።

ምንጭ:- ከበደ ደስታ፣ ነጭ ጥለት በጥቁር ላይ፣ 1950 ዓ/ም (ተሻሽሎ የቀረበ)

መልመጃ አንድ:-

ክፍት መረዳት

የሚከተሉት ጥያቄዎች በዋናነት በምንባቡ ውስጥ የተማራችሁትን ምልክቶች ለመለማመድና ከምንባቡ ጋር የተያያዙ ምልክቶችና ዐረፍተ ነገሮች አጠቃቀም ግንዛቤያችሁን ለማስፋት ታስበው የተዘጋጁ ስለሆኑ በክፍል ውስጥ በኢምቋ መልሱ።

1. ከምንባቡ ውስጥ የወደዳችሁትን አንድ ዐረፍተ ነገር ወይም አንቀጽ መምህሩ ባቀረቡበት መንገድ በክፍል ውስጥ በኢምቋ አንብቡ።
2. የምንባቡ ዋና ዋና ነጥቦች ጥቀሱ።
3. የምንባቡን መልዕክት በአጭሩ በራሳችሁ አቀራረብ በክፍል ውስጥ አስረዱ።

መልመጃ ሁለት:-

የማስታወስ ችሎታ

የሚከተሉትን ከምንባቡ የወጡ ጥያቄዎች በክፍል ውስጥ በኢምቋ መልሱ።

1. በምንባቡ መሰረት ከአምስት መቶ ዓመት በፊት የነበሩ ሰዎች ከቦታ ቦታ ይጓዙ የነበረው በ .....፣ .....፣ .....ና ..... ነበር።
2. ከአምስት መቶ ዓመታት በፊት የነበሩ ሰዎች በእግራቸው ሲጓዙ ..... ይሰማቸዋል።
3. ከአምስት መቶ ዓመታት በፊት የነበሩ ሰዎች በአህያ፣ በቅሎና ፈረስ ሲጓዙ ..... አይሰማቸውም።
4. በዛሬው ጊዜ በ .....፣ .....፣ ..... እና ..... ከአንዱ ቦታ ወደ አንዱ ቦታ ፈጥኖ ለመድረስ ይቻላል።
5. በባቡር ወይም በመርከብ ሆኖ በአንድ ቀን ..... ማይሎችን ለመጓዝ ይቻላል።
6. የጉዞ ነገር ቀላል የሆነው ከ ..... ጀምሮ ነው።

ክፍለ ትምህርት ሦስት

እይታዊ ንባብ

መልመጃ አንድ:-

በቡድን መስራት

መምህራችሁ በቡድን ይከፋፍሏችኋል። በቡድን ከተከፋፈላችሁ በኋላ ከተማራችሁት ውጭ የሆኑ ነገር ግን እናንተ የምታውቋቸው ጥንታዊና ዘመናዊ መጓጓዣዎችን በመጥቀስ ተወያዩ። ከዚያም የውይይታችሁን ውጤት በቡድናችሁ ተወካይ በኩል ለክፍል ጓደኞቻችሁ በኢምቋ አቅርቡ።

መልመጃ ሁለት:-

ዐረፍተ ነገሮች ምስረታ

የሚከተሉት ቃላት ምልክቶችን ወክለው የተቀመጡ ናቸው። በቃላቱ የተወከሉትን ምልክቶች በመጠቀም የራሳችሁን የኢምቋ ዐረፍተነገር ስሩ።

1. ወንበዴ	7 መርከብ
2. ጥቂት	8. መኪና
3. ማይል	9. ዘበኛ
4. በቅሎ	10. አውሬ
5. ምቾት	11. በሽታ
6. ረሃብ	12. መንደር

መልመጃ ሦስት:-

ድህረ ቅጽዎ አመልካች

የሚከተሉት ቃላት ምልክቶችን ወክለው የተቀመጡ ናቸው። በቃላቱ ከተወከሉት መካከል ድህረ ቅጽዎ አመልካችንን በመለየት በክፍል ውስጥ ዓሳዩ።

ምሳሌ:- ፍሬ

መልስ:- ፍሬያማ

- 1. ስኬት
- 2. ዝናብ
- 3. ብርድ
- 4. ሞቃት
- 5. ውጤት
- 6. በረሃ

ክፍለ ትምህርት አራት

የምልክት ትንታኔ

በዚህ ምዕራፍ ውስጥ የተማራችሁትን ዋና ዋና ምልክቶች ትንተና በክፍል ውስጥ ዓሳዩ።

ምሳሌ:- **ባቡር**

- 1. የእጅ ቅርጽ:- ከሌባ ጣት፣ ቀለበት ጣትና ትንሽ ጣት በስተቀር የተዘረጉ ጣቶች
- 2. የእጅ ቅርጽ የሚያርፍበት ቦታ:- እጅ ላይ
- 3. የመዳፍ አቅጣጫ:- ወደ ታች
- 4. የእጅ እንቅስቃሴ:- ከግራ ወደ ቀኝና ከቀኝ ወደ ግራ
- 5. በእጅ የማይገለጹ ክፍሎች:- ነፃ

ክፍለ ትምህርት አምስት

የኢምቋ ሰዋሰው ቅጽል አመልካቾች

ከዚህ በታች የቀረቡትን የኢምቋ ሰዋሰው ናሙናዎችን በጥንቃቄ አጥንታችሁ ከናሙናዎቹ ቀጥሎ የተሰጠውን መልመጃ ስሩ።

1. አማርኛ፡- ቀላል ባቡር ተሰርቷል።

ኢምቋ፡- ባቡር ቀላል መሰራት።

2. አማርኛ፡- ረጅሙ ሰውዬ መጣ።

ኢምቋ፡- ሰው ረጅም መምጣት።

3. አማርኛ፡- ቀይ እስክርቢቶ ሰጠኝ።

ኢምቋ፡- እስክበርቢቶ ቀይ መስጠት።

4. አማርኛ፡- ትልቁ ወንድሜ ተመርቋል።

ኢምቋ፡- ወንድም ትልቅ መመረቅ።

5. አማርኛ፡- ታታሪ ሰው እወዳለሁ።

ኢምቋ፡- ሰው ታታሪ መውደድ።

የቅጽል አመልካቾችን መለየት

ቅጽል ማለት ስምን የሚገልጽ (የስም ገላጭ) ማለት ነው።

በቡድን በመሆን ከላይ በቀረበው የኢምቋ ናሙና ዐረፍተ ነገር ቅጽል አመልካቾችን ለመምህራችሁ ዓሳዩ።